

„Limitele limbajului meu sunt limitele lumii mele”. Așa cum Wittgenstein ne spune, Cuvintele au un rol mai important decât de a fi simpli numitori ai universului uman. „La început a fost Cuvântul” – Cuvântul care clădește măștile sub care ne ascundem, Cuvântul – ce venerază, în care ne refugiem, arătându-ne credința și uneori dând naștere zeităților, sau din contra, Cuvântul-ce blasfemiază, prin care ponegrim și distrugem zeitățile create. Romanul lui Salman Rushdie, Versetele Satanice, creează o lume aparte în tărâmul ficțiunii prin compoziția și tematica sa originală, și în același timp întoarce pe dos o lume reală, prin mesajul receptat de unii cititori.

Știm că este un roman controversat pentru comunitatea musulmană, interzis în anumite țări, dificil de citit pentru amalgamul de evenimente, planuri narative, referințe istorice și religioase, intertextualitate. Uitând pentru un minut de Allah și de Profetul Mahomed, putem spune că Rushdie scrie un roman alegoric, în care realitatea se înnoadă atât de bine cu fantasticul, încât nu mai știm unde se termină una și începe cealaltă.

Pe scurt, aflăm despre povestea lui Gibreel Farishta și Saladin Chamcha, doi musulmani din India, care se întâlnesc pentru prima dată într-un avion ce este aruncat în aer. În mod miraculos, cei doi supraviețuiesc, iar elementele de realism magic mută narațiunea pe un alt plan. Uitând încă o dată miza religioasă și focalizându-ne doar asupra acestor două personaje, în minte se naște următoarea întrebare: cum putem diferenția cu exactitate Binele de Rău, într-o lume în care totul este relativ? Cele două personaje se metamorfozează în arhangheli și demoni, deși Gibreel, întruchiparea arhanghelului Gavriil, nu este în comportamentul său întruchiparea perfecțiunii, a binelui, iar Saladin, la rândul său, pare mai mult un om prins într-un destin scris de societate și familie.

Cum lucrurile nu erau deja complicate, Rushdie introduce un alt plan în roman: Gibreel Farishta, a cărui minte era deja haotică, visează povestea lui Mahound, o reistorisire a vieții profetului Mahomed, și introducerea în Coran a celebrelor versete, care ulterior au fost catalogate ca fiind de inspirație satanică: „Ce socotiți despre Al-Lat și Al-Uzza,/ și cealaltă, Manat, a treia?/ Veți avea voi băieți și El fete?/ Ce împărțire samavolnică!/ Nu sunt decât niște nume pe care voi și tații voștri li le-ați dat, fără ca Dumnezeu să vă fi pogorât vouă vreo împuternicire pentru aceasta.” (Al-Najm) Sublinind faptul că Rushdie pleacă de la niște versete care nu sunt inventate de el, ci prezente în Coran, povestea capătă proporții, se întretaie cu alte planuri, și din nou, cititorul se întreabă care dintre evenimentele narate se întâmplă cu adevărat și care sunt doar la nivel oniric?

De la o temă clasică, de basm, a luptei dintre Bine și Rău, Rushdie creează un roman cu implicații religioase, culturale, prin îmbinarea elementelor de istorie, religie, cu ironia specifică lui și fantastic. Lumea este împărțită între India și Anglia, între metafore și realitate, între sacru și profan. Și la fel ca și Binele și Răul, Imaginația și Realitatea, nici în cazul ultimelor două cititorul nu poate ști cu exactitate care elemente sunt sacre, care profane.

Profanul acaparează tot ceea ce este sacru, iar pentru unii el devine sacralitate. Și cu toate acestea, ce se întâmplă cu adevărat în roman? La final, ce e REAL? Întorcându-ne la problema ridicată de musulmani, cred că e nevoie de o cunoaștere temeinică a islamului pentru a-i putea înțelege și a judeca această problemă. De asemenea, ar trebui să luăm în calcul modernitatea

lui Rushdie inserată în tradiție: nu mai există eroi și antieroi, Bine/Rău absolut, iar Cititorul poate decide singur asupra unor teme ale romanului.

Rămânând la nivel artistic, cartea lui Rushdie se joacă cu limbajul; ea desfințează granițele timpului, a spațiului, a ceea ce e real, și conturează o nouă lume, plină de o istorie magică, umoristică, învârtind cu ajutorul cuvintelor realitatea cunoscută, palpabilă, pe o față mai puțin explorată de scriitori.

Plusuri: stil matur, realism magic, planurile narrative unesc realul și fantasticul într-o manieră originală; Minusuri: încărcat de detalii; Recomandare: Celora cărora le plac provocările literare, interesați de tema exilului, de lumea Indiei, de realismul magic, celora familiarizați cu proza lui Rusdhie, sau cu cartea lui Mihail Bulgakov, Maestrul și Margareta.

Scris de Raisa Stoleriu SURSA: BOOKBLOG.RO Editura: Polirom Anul apariției: 2007 656 pagini

NO

TA: Cartea poate fi cumparata in Sighet de la Libraria LUCEAFARUL.